

Erik Lindell
Koordinator KoSS
040-675 34 05
erik.p.lindell@skane.se

2020-POL000339-001
YTTRANDE
Datum 2020-11-20

1 (7)

U2020/03826/GV
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remiss. Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning (SOU 2020:33)

Region Skåne har, i egenskap av remissinstans och regionalt utvecklingsansvarig aktör (RUA), med intresse tagit del av betänkandet *Gemensamt ansvar – en modell för planering och dimensionering av gymnasial utbildning* (SOU 2020:33) och lämnar härmed följande remissvar.

”En god långsiktig kompetensförsörjning för arbetslivet i Sydsverige är en förutsättning för att näringslivet ska kunna utvecklas och för att kommuner, regioner och statliga myndigheter ska kunna utföra det uppdrag som invånarna förväntar sig. Idag fattas dock många beslut om dimensionering av utbildningar på kommunal eller nationell nivå. Enskilda kommuner kan ha svårt att erbjuda ett fullgott utbildningsutbud eftersom elevunderlaget är för litet för vissa utbildningar. Den kommunala nivån och den nationella nivån, bör i högre grad inhämta information från regionerna om förutsättningar och behov inför beslut om dimensionering. Detta eftersom olika regioner har unika strukturella förutsättningar. Ett stärkt regionalt inflytande över utbildningsdimensioneringen skulle kunna innebära att utbildningar kompletterar varandra snarare än konkurrerar med varandra och att invånarna erbjuds ett utbildningsutbud som matchar efterfrågan på arbetsmarknaden i regionen.” (ur *Ett enat Sydsverige – för en stark och växande arbetsmarknad*. Positionspapper Regionssamverkan Sydsverige 2018).

Övergripande kommentarer

Utredningen har genomfört ett grundligt och imponerande arbete med att beskriva och ringa in de utmaningar som utredningsdirektiven formulerat. Den problembild som utredningen beskriver delas i stor utsträckning också av Region Skåne.

Enligt Lag 2010:630 om regionalt utvecklingsansvar ska regionerna utarbeta och fastställa en strategi för regionens utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Nära samverkan sker idag med exempelvis kommunerna, näringsliv, länsstyrelse, civilsamhället och Arbetsförmedlingen. Avseende planering och dimensionering av olika utbildningsformer finns det ett uppenbart behov av en ökad regional koordinering där det sannolikt inte blir mer resurseffektivt att skapa nya geografiska indelningar så som föreslås i utredningen. Funktionella arbetsmarknadsregioner bör vara vägledande i de indelningar som görs. Samtidigt bör man vara ödmjuk inför det faktum att de regionala förutsättningarna varierar över riket och att storleken på samverkansområdet för kommunerna därmed kommer kunna variera stort. Att hantera denna regionala variation är en uttalad roll för regionerna som avspeglas i de regionala utvecklingsstrategierna. För att säkra en hållbar regional tillväxt är en effektiv kompetensförsörjning avgörande och därför är det beklagligt att regionerna, i betydelsen politiskt/administrativa enheter, inte har en mer uttalad och väldefinierad roll i utredningens slutbetänkande. Kompetensförsörjningsfrågan spänner över flera politikområden; utbildning, arbetsmarknad, näringspolitik etcetera och utredningen visar inte med någon tydlighet hur samverkan med övriga politikområden ska säkras. Region Skånes övergripande kommentarer kan därför sammanfattas i tre punkter:

1. Samhällets behov av en samlad nationell kompetensförsörjningspolitik blir allt mer uppenbar. De regionalt utvecklingsansvariga har inom näringspolitiken en uttalad roll att arbeta med en effektivare regional kompetensförsörjning och ska därför också framgent få en mer formell roll i planering och dimensionering av utbildningssystemet.
2. Kunskapen om den regionala arbetsmarknaden finns samlad hos Region Skåne och arbetet med regionala behovsprognoser har intensifierats i och med reformeringen av Arbetsförmedlingen och denna myndighets minskade kapacitet att ta fram regionala prognoser. Sveriges 21 regioner bör få ytterligare mandat och resurser för att bistå med kunskapsunderlag som påverkar utbildningsutbudet på regional nivå.
3. Sverige har inte råd att inte bygga ett utbildningssystem i världsklass utifrån rådande struktur och organisering. För att utvecklas krävs mod att testa nya modeller för utbildning och Skåne utgör gärna pilotregion för nya reformer och arbetssätt inom utbildningssystemets planering och dimensionering. Redan idag arbetar Region Skåne med en modell där olika utbildningsformer stimuleras till att förändra sitt utbud till att svara mer mot det regionala näringslivets behov av kompetens.

Förslag om planering och dimensionering

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

<p>6.1 Utbud och dimensionering av gymnasial utbildning</p> <p>6.1.1 Det behövs nya principer för planering och dimensionering av utbudet i gymnasieskolan</p> <p>6.1.2 Kommuner ska samverka för ett ändamålsenligt utbud</p> <p>6.1.3 Kommuners erbjudande av utbildning inom gymnasieskolan</p> <p>6.1.4 Möjligheten att delta i yrkesutbildning i regionalt yrkesvux inom samverkansområdet ska öka</p> <p>6.1.5 Skolverket ska i sin fördelning av statsbidrag för regionalt yrkesvux ta hänsyn till behoven på hela arbetsmarknaden</p>

Det är välkommet att utredningen lyfter fram att arbetsmarknadens behov i högre utsträckning ska påverka vilka utbildningar som en huvudman erbjuder. Vidare är det bra att kraven på samverkan kommuner emellan ska stärkas och tydliggöras. Dock efterlyser Region Skåne skarpare skrivningar om hur detta ska ske, hur arbetsmarknadens av utbildningar ytterligare ska stärkas och även hur icke-kommunala huvudmän ska kunna ta en större hänsyn till arbetsmarknadens behov utan att riskera tappa marknadsandelar (eftersom de konkurrerar om elevunderlag).

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Det bör tydliggöras hur dimensionering och planering, i högre utsträckning än idag, ska baseras på den nationella, regionala och lokala arbetsmarknaden.

Ökad rörlighet och möjlighet att läsa utbildningar över kommungränserna även ska gälla yrkesvux och därför ska finansieringsformer och andra incitament uppmuntra detta.

Regionala analyser och kunskapsunderlag över arbetsmarknadens behov ska tas fram och processas i nära samverkan med regionalt utvecklingsansvarig aktör.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.2 Enskilda huvudmäns roll stärks i den regionala infrastrukturen för utbildning
6.2.1 Enskilda huvudmän ska bidra till ett ändamålsenligt utbud
6.2.2 Enskilda huvudmän är en del av det regionala utbudet

De förslag som anförs i denna del av betänkandet syftar till att skapa ett effektivare användande av samhällets resurser och underlätta för kommunerna att planera sitt utbildningsutbud. Kommunernas huvudansvar för ungdomars skolgång kvarstår. Det är välkommet att utredningen också ser enskilda huvudmän som en viktig del i det regionala utbildningssystemet och att förslagen kan bidra till en tätare samverkan och ett större gemensamt ansvar för ungas utbildning.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

De förslag som utredningen anför tillstyrks.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.3 Bedömning av behov av gymnasial utbildning
6.3.1 Skolverket ska ta fram regionala planeringsunderlag om behovet av gymnasial utbildning
6.3.2 Stöd till huvudmän som anordnar utbildningar inom gymnasiesärskolan och komvux som särskild utbildning
6.3.3 Skolhuvudmännen ska rapportera sitt planerade utbud till Skolverket
6.3.4 Huvudmännens information till ungdomar och vårdnadshavare om gymnasieutbildningarna ska förbättras
6.3.5 Regionala branschråd för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska bidra med information om arbetsmarknadens behov
6.3.6 Det nationella uppföljningssystemets insamlade uppgifter måste kunna offentliggöras på skol- och huvudmannnivå

Mycket av den data och underlag som kommer behövas för den regionala planeringen och dimensioneringen tas idag fram av regionalt utvecklingsansvarig aktör. Metoder för utbildnings- och arbetsmarknadsprognoser har tagits fram tillsammans med SCB. Analyskapaciteten ser olika ut mellan Sveriges regioner

men är under uppbyggnad i samtliga. Skolverket kan med fördel luta sig mot denna analyskapacitet i det tänkta upplägget.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Länsgräns är en lämplig primär geografisk avgränsning för planeringsunderlag.

Planering och dimensioneringsunderlag ska tas fram och processas i nära samverkan med regionalt utvecklingsansvarig aktör.

Förslag 6.3.3 tillstyrks i sin helhet.

Förslag 6.3.4 tillstyrks i sin helhet.

Förslag 6.3.5 bör förändras så att regionalt utvecklingsansvarig aktör för en uttalad koordinerande roll.

Förslag 6.3.6 tillstyrks i sin helhet.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.4 En gemensam antagningsorganisation ska införas

6.4.1 Alla skolhuvudmän i gymnasieskolan ska ingå i en gemensam antagningsorganisation

För att kunna få genomslag för utredningens övriga förslag som rör ett effektivare resursanvändande och en bättre regional kompetensförsörjning som i förlängningen leder till en starkare tillväxt, bedöms det nödvändigt att skapa en bättre ordning och förutsägbarhet för såväl kommunala som enskilda skolhuvudmän.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslagen tillstyrks i sin helhet.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i reformens första steg

En reformering av gymnasial utbildning som bidrar till att förutsättningarna för en förbättrad regional kompetensförsörjning är efterfrågad.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Regeringen skyndsamt tar fram skarpa förslag som syftar till en förbättrad planering och dimensionering av gymnasial utbildning.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.6 Ökat statligt inflytande – reformens andra steg

6.6.1 Samverkansavtal ska omfatta all sammanhållen yrkesutbildning i komvux på gymnasial nivå

6.6.2 Skolverket ska besluta om regionala ramar för utbudet på gymnasial nivå

6.6.4 Kommuner och huvudmän för utbildning ska få lämna synpunkter innan Skolverket beslutar om ramar

6.6.5 Kommunerna ska följa de regionala ramarna för utbildning i gymnasieskolan

6.6.6 Enskilda huvudmän för gymnasieskola ska ges godkännande i förhållande till utbildningsbehoven

6.6.7 Befintliga enskilda huvudmän för gymnasieskola ska få nya godkännanden genom en förenklad prövning

6.6.8 Sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska definieras i skollagen 6.6.9 Kommunernas utbud av sammanhållen yrkesutbildning i komvux ska följa Skolverkets ramar 6.6.10 Utökade möjligheter att delta i yrkesutbildning i komvux

Region Skåne har tidigare i detta yttrande redan anfört att det är bekymmersamt att regionalt utvecklingsansvarig aktör inte har en tydligare framskriven roll och uppgift i de förslag som läggs fram. De regionala förutsättningarna skiljer sig åt och det vore olyckligt om en effektivare kompetensförsörjning i en viss region hämmades av att ”minsta gemensamma nämnare” tillåts vara vägledande i de förslag som blir verklighet. Primära och sekundära samverkansavtal riskerar bli ett sådant, där andra hänsyn än exempelvis funktionell arbetsmarknadsregion får avgöra vilka och hur många kommuner som ingår i en samverkansregion. Storstadsregionerna skulle definitivt gynnas av att kommunerna tänkte större. Ett gott exempel finns exempelvis i Göteborgsregionen (GR). Inom planering och dimensionering av utbildningsformer finns det alltid en dubbel utmaning; utbudet måste också matcha antalet sökande. Enbart ett fullgott utbud räcker inte om sökande till utbildningarna uteblir. Därför är det viktigt att det geografiska området som omfattas av samverkansavtalen blir tillräckligt stora för att möjliggöra en ändamålsenlig allokering av såväl utbud som efterfrågan. De förslag som rör kommunernas utbud av sammanhållen yrkesutbildning välkomnas särskilt – idag är det mycket svårt att ta fram rättvisande underlag som på ett tydligt sätt visar på det lokala och regionala utbudet av yrkesvuxutbildningar.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslag 6.6.1 tillstyrks. Reglernas utformning som styr samverkansregionernas storlek och ramarnas utformning bättre tar hänsyn till olika regionala förutsättningar och därmed också möjliggör att regionalt utvecklingsansvarig aktör kan inta en mer aktiv roll i planering och dimensionering av gymnasial utbildning. Förslag 6.6.5, 6.6.6 och 6.6.7 tillstyrks. Förslag 6.6.8, 6.6.9 och 6.6.10 välkomnas och tillstyrks.
--

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.7 Skolverket ska förbereda införandet och utarbeta förslag kring ramarnas konkreta utformning

Många viktiga ställningstaganden och konkretiseringar är överskjutna till skolmyndigheterna att bereda vidare, vilket gör det svårt att ta ställning till vissa förslag och bedöma deras sammantagna effekt. Istället uppstår en rad frågor. Är det rimligt att förvänta sig att Skolverket kan utveckla den kapacitet och kompetens som kommer att krävas för att leva upp till de förväntningar och krav som utredningen uttrycker i betänkandet? Hur ska Skolverkets kapacitet, att få fram och kontinuerligt arbeta med regionala underlag, säkras? Hur ska Skolverket hinna föra diskussioner med alla huvudmännen för vuxenutbildning? Hur ska ett system för yrkesvuxutbildning på ett bra sätt samexistera med en aktiv arbetsmarknadspolitik?

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Vissa län kan fungera som pilotregioner där regionalt utvecklingsansvarig aktör tillåts få ett större mandat inom regional kompetensförsörjning.
--

Även arbetsmarknadsutbildningarnas framtida roll i kompetensförsörjningen tydliggörs och att modeller för en effektiv samverkan mellan yrkesvux och arbetsmarknadsutbildningar synliggörs eller tas fram.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.8 Kvalitetshöjande insatser för yrkesutbildning i komvux
 6.8.1 Det finns fortsatt behov av statsbidrag för vissa utpekade områden inom ramen för regionalt yrkesvux
 6.8.2 Arbetsplatsförlagt lärande ska ingå i all sammanhållen yrkesutbildning i komvux
 6.8.3 Regionala branschråd ska ersätta yrkesråd

Region Skåne delar i all väsentlighet den behovsbild som utredningen målar upp rörande yrkesutbildningar på komvux. Ett framtida system bör fortsätta uppmuntra en integrering av språk- och yrkesutbildningar, finansieringsgraden och förutsägbarheten för kommunerna måste öka. De praktiska delarna, med APL som kärna, behöver stärkas. Dialogen med det regionala näringslivet och arbetsmarknaden i övrigt är viktig och kan ske i regionala branschråd. Många regionala utvecklingsansvariga aktörer organiserar redan idag olika branschråd och kompetensförsörjningsplattformar som samlar viktiga regionala aktörer.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Förslagen under 6.8 tillstyrks med tillägget att regionalt utvecklingsansvarig aktör bör få en uttalat koordinerande roll avseende regionala branschråd.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.9 Behov av fortsatt utredning
 6.9.1 Nya verktyg för tillsyn och kvalitetsgranskning avgörande för en mer likvärdig gymnasial utbildning
 6.9.2 Gymnasieskolans utbildningar bör utvecklas
 6.9.3 Regionala antagningskanslier i komvux

Det finns flera goda intentioner och skisser på möjliga effektiva åtgärder i utredningens förslagna modell för planering och dimensionering. Det finns samtidigt ett stort behov att fortsatt utreda frågor som tangerar det som aktuell utredning behandlat men som även aktualiseras av andra nyligen avslutade eller nu pågående utredningar. Se exempelvis U2019/02278/GV, SOU 2020:28, 2018:11.

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Insatser för att åter öka yrkesprogrammets attraktivitet bör prioriteras.

Teknikcollege och Vård- och omsorgscollege kan med fördel användas som verktyg för att kvalitetssäkra de utbildningar som rör sig inom relevanta yrkesområden.

Inrättandet av regionala antagningskanslier för komvux bör uppmuntras men i slutändan vara upp till de enskilda kommunerna att besluta om/ samverka kring.

De kommentarer som anförs i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

6.10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser i reformens andra steg

Utifrån ovanstående anför Region Skåne att:

Valda delar av de förändringsförslag bör kunna rullas ut i förväg som pilotverksamhet där regionalt utvecklingsansvarig aktör tillåts få ett utökat mandat inom regional kompetensförsörjning.

Förslag om finansiering och resursfördelning i gymnasieskolan

De kommentarer som anføres i nedanstående stycke härrör från betänkandets kapitel:

7.1 Utredningens slutsatser och överväganden
 7.2 Förslag
 7.2.1 Det ska regleras att kommuner inom gymnasieskolans samverkansområden ska betala interkommunal ersättning till varandra
 7.2.2 Interkommunal ersättning för gymnasieskolans elever ska, liksom bidrag till enskilda huvudmän, utgå från budgeterade kostnader
 7.2.3 Ett kompensatoriskt schablonbelopp ska införas i gymnasieskolan
 7.2.4 Huvudmän ska arbeta aktivt för en allsidig social elevsammansättning vid sina skolenheter

Utifrån ovanstående anför Region Skåne:

Förslag 7.2.1 och 7.2.2 tillstyrks. Detta ökar förutsägbarheten och underlättar planering för alla sorters huvudmän.

Förslag 7.2.3 tillstyrks med tillägget att utredningen inte på ett fullödigt sätt redogjort att föreslagen nivå på detta schablonbelopp kommer leda till avsedd effekt.

Förslag 7.2.4 tillstyrks med tillägget att utredningen inte på ett fullödigt sätt redogjort hur det är tänkt att huvudmän aktivt ska arbeta för en allsidig social elevsammansättning och att de resonemang som förs har svag koppling till de strukturella förändringar av utbildningssystemet som sannolikt krävs för att bryta skolsegregationen.

Region Skåne
 Regionala utvecklingsnämnden

Anna Jähnke
 Ordförande

Ulrika Geeraedts
 Utvecklingsdirektör